

แนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติธงหัวใจนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีปทุมธานีกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตะวันออกวิทยาเขตอุเทนถยา*

เชลล์ ประภากองรัตน์**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความขัดแย้งและความรุนแรง ระหว่างนักศึกษา 2 สถาบัน 2) ศึกษากระบวนการและแนวทางการจัดการขัดแย้งและความรุนแรง ที่เกิดขึ้นที่ผ่านมา 3) เสนอแนะแนวทางการอยู่ร่วมกันต่อไปในอนาคตอย่างสันติ ในการร่วมรวม ข้อมูลนั้นรวมจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม จำนวน 46 คน รวมทั้งสิ้น 11 ครั้ง มีกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ จากทั้ง 2 สถาบัน ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้แทนสโมสรนักศึกษา นักศึกษา ศิษย์เก่า ผลการศึกษา พบร่วม 1) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน เกิดขึ้นด้วยการพยายามที่จะปะปองตัวเอง โดยทั้งสังคม มีส่วนในการถ่ายทอดหรือทำให้ความคิดแบบแบ่งชั้น แยกข้างเกิดขึ้น และดำรงอยู่ 2) คณาจารย์ และบุคลากรทั้ง 2 สถาบัน ได้พยายามหาแนวทางต่าง ๆ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งแต่ละกิจกรรมส่งผลต่อเหตุการณ์ความสงบที่แตกต่างกันไป ข้อเสนอแนะในการอยู่ร่วมกัน ในอนาคตอย่างสันติของทั้ง 2 สถาบันการศึกษา คือ 1) ยึดหลักการสร้างความสماโนฉันท์และการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน 2) ยึดหลักการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ 3) จัดเวทีการstansevna 4) การจัดตั้งกลไกร่วมกัน และ 5) การทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ: ความขัดแย้ง ความรุนแรง แนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

* บทความนี้ปรับปรุงจากการนำเสนอในประชุมวิชาการระดับชาติ 2011 หัวข้อการจัดการและการบริหารธุรกิจ 2011 วันพุธที่ 7 ธันวาคม 2554 ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 19 มหาวิทยาลัยสยาม ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร. วิลาศ ดวงกำเนิด และ ผศ.ดร. ศรีพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล ที่กรุณานำให้ข้อคิดเห็นอันแหลมคม ต่องานชิ้นนี้

** ผู้วิชาการผู้ชำนาญการสำนักสันติวิธีและธรรมปฏิบัติ สถาบันพระปกเกล้า ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารบี ชั้น 5 (โซนทิศใต้) เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

Guidelines to Coexist Peacefully among Students of Pathumwan Institute of Technology and Rajamangala University of Technology Tawan-Ok Uthenthawai Campus*

Chalat Pratheuangrattana**

Abstract

The objectives of this study are 1) To analyze conflicts and violence among students of two particular institutions 2) To study the process and guidelines in managing and solving the conflicts and violence from incidents that occurred in the past 3) To suggest practical guidelines to coexist peacefully among students of these two institutes in the future. All data were collected from related documentations including interviews and group discussions 46 persons from the total of 11 sessions. The targeted data resources derive from both institutions, which expressly come from managements, professors, parents, student bodies and both current and former students. The research finds that 1) Violence among students of the two institutions still continues to exist today mainly because both sides trying to defend and keep a traditional sense of pride in their institutions. In addition, society in part, shares the responsibility of creating and promoting this peculiar division mentality on both sides.

* The author presented earlier version of this paper at The National Academic Conference 2011: Management and Business 2011, Wednesday 7th December 2011, at Charoemprakiat 19 Building, 19th Floor, Auditorium Room, Siam University. and received very useful comments from Dr. Vilat Duangkamnerd and Assistant Professor Dr. Sriprai Sakroongpongsakul.

** Academic, The Office of Peace and Governance, King Prajadhipok's Institute.

The Government Complex, Building B, 5th Floor (Southern Zone) 120 Moo 3
Chaengwattana Road, Thung Song Hong, Laksi, Bangkok 10210, THAILAND.

2) University scholars and administration on both institutions had long been trying to seek and establish several correlation activities and ways of solving the existing problem. This research suggests practical guidelines to coexist peacefully among students of these two institutes as follow: 1) Practice basic reconciliation principle and change students' wrong old belief and attitude 2) Apply the principle of building good relationships and long lasting trust between the two institutions 3) Maintain creative dialogues between both sides 4) Establish ways and means to remain together peacefully 5) Carry out meaningful activities together continuously and permanently.

Keywords: Conflicts, Violence, Guidelines to Coexist Peacefully

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความขัดแย้งในสังคมไทยเกิดขึ้นและดำเนินอยู่คู่กับเราตลอดเวลาและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นภายใต้บริบทสังคมไทยที่มีการพัฒนาทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีทั้งความขัดแย้งในระดับบุคคล ครอบครัว ในองค์กร สถาบันการศึกษา ไปจนกระทั่งถึงระดับชาติ กล่าวได้ว่าเราไม่อาจปฏิเสธความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เราทุกคนต้องเคยเผชิญกับความขัดแย้งมากน้อยแตกต่างกันไป และความขัดแย้งยังโน้มนำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อันยังประโยชน์แก่สังคมมนุษย์ (ขัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2546) ที่สำคัญคือเมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้น เราสามารถควบคุมความขัดแย้งไม่ให้ขยายตัวและจัดการความขัดแย้งได้หรือไม่ และจัดการความขัดแย้งได้ดีเพียงใด เราจะเลือกใช้วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร จะใช้แนวทางลัตน์ติวิธี หรือแนวทางรุนแรงในการจัดการกับปัญหา แนะนำอนว่าการใช้ความรุนแรงก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ถูกกระทำและผู้ที่เกี่ยวข้อง อันอาจนำไปสู่การล้างแค้นตอบโต้กันไปมาอย่างไม่มีวันจบสิ้น ความรุนแรงในแต่ละสถานศึกษา รวมถึงความรุนแรงระหว่างสถาบันการศึกษาเกิดขึ้นในทุกระดับในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา แม้กระทั่งระดับมหาวิทยาลัย มีปรากฏให้เห็นในลีอตต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ในหลายรูปแบบทั้งการชก ต่อย ทุบตบ ตี กัน มีการใช้อาวุธประเทกต่าง ๆ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือมีทั้งการสูญเสียชีวิต บาดเจ็บ และความเจ็บปวดทางจิตใจ รวมถึงเสื่อมเสียซึ่งเสียงต่อหั้งตัวบุคคลและสถาบัน

กล่าวถึงสถานการณ์ความรุนแรงในการก่อเหตุทางเพศวิวัฒน์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นในแต่ละปีแตกต่างกันไปตามแต่บริบทของสังคมในแต่ละช่วง ในช่วงปี 2546-2550 จากข้อมูลสถิติของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กองบัญชาการตำรวจนครบาล พบร้า ในปี 2546 มีนักเรียนก่อเหตุทางเพศวิวัฒน์ 2,279 ครั้ง เตรียมก่อเหตุทางเพศ 1,369 ครั้ง ในปี 2547 มีนักเรียนก่อเหตุทางเพศวิวัฒน์ 3,112 ครั้ง เตรียมก่อเหตุทางเพศ 2,300 ครั้ง ในปี 2548 มีนักเรียนก่อเหตุทางเพศวิวัฒน์ 1,724 ครั้ง เตรียมก่อเหตุทางเพศ 1,323 ครั้ง ในปี 2549 มีนักเรียนก่อเหตุทางเพศวิวัฒน์ 1,978 ครั้ง เตรียมก่อเหตุทางเพศ 1,390 ครั้ง ปี 2550 มีนักเรียนก่อเหตุทางเพศวิวัฒน์ 1,713 ครั้ง เตรียมก่อเหตุทางเพศ 1,121 ครั้ง (ข้อมูลสถิติศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำรวจเมื่อ 12 มกราคม 2551 อ้างถึงใน ทรงภูมิ ประภาณ์, 2551)

สถาบันการศึกษาด้านอาชีวศึกษาที่ก่อตั้งมาอย่างยาวนานเกือบ 80 ปี ทั้งสถาบันเทคโนโลยีป้อมวันกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตอุเทนถยา เป็นตัวอย่างให้กับสังคมไทยได้เรียนรู้และครุ่นคิดพินิจพิเคราะห์ถึงการผลิตผลงานทางด้านวิชาการภาคปฏิบัติ ที่ทรงคุณค่าเป็นจำนวนมาก คณาจารย์ได้ผลิตนักเรียน นักศึกษาที่มีความเจริญเติบโตก้าวหน้าในการทำงานในสายงานด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ ทั้งรัฐมนตรี นักธุรกิจ ผู้บริหาร

ในสถานศึกษา อาจารย์ ผู้บริหารระดับสูงในภาคราชการ บริษัทเอกชน รวมถึงคุณปินที่มีชื่อเสียง ในระดับชาติ และคิมเบอร์เก่าก็ยังคงมีความผูกพันกับสถาบันการศึกษา ระลึกถึงบุญคุณของสถาบันและคณาจารย์ที่ช่วยสั่งสอนจนกระทึ้งสำเร็จการศึกษามีหน้าที่การทำงานที่มั่นคง ดังจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมทำพิธีไหว้ครูอย่างสม่ำเสมอ

แต่ในอีกด้านหนึ่ง ก็มีภาพของปรากฏการณ์ความขัดแย้ง ความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน คือ สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย ปัญหาทะเลวิวาหอย่างยืดเยื้อเรื้อรังระหว่าง 2 สถาบันส่งผลให้เกิดความสูญเสียโดยเฉพาะต่อนักศึกษาของทั้ง 2 สถาบัน เกิดการเลี้ยวซ้าย ทุพพลภาพ บาดเจ็บทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะเกิดบาดแผลทางจิตใจที่ต้องใช้พลังทางสังคมทุกภาคส่วนเร่งเยียวยา ช่วยบรรเทาให้แผลที่เป็นแผลสดนั้นกลایเป็นแผลแห้ง โดยต้องใช้แนวทางสันติวิธีเพื่อนำไปสู่ความสมานฉันท์ร่วมกันให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับสังคมไทยได้เรียนรู้ จดจำและกล่าวถึงในแห่งมุ่งของพลังในการพัฒนาประเทศชาติและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของทั้ง 2 สถาบันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้ง (Conflict Analysis) และความรุนแรง ระหว่างนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันและนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตอุเทนถวาย
- 2) เพื่อศึกษากระบวนการและแนวทางการจัดการความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นที่ผ่านมา
- 3) ศึกษาแนวทางการอยู่ร่วมกันต่อไปในอนาคตอย่างสันติของทั้ง 2 สถาบัน โดยเสนอแนะทางเลือกเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาแก้ไขปัญหา

แนวคิดทฤษฎีในการวิจัย

ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบและแนวทางในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น คือ ทฤษฎีความขัดแย้ง ความรุนแรง การสร้างความสมานฉันท์ และการสานเสวนา

1) ความขัดแย้ง (Conflicts) ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่อยู่คู่กับมนุษย์ ไม่ว่าจะในระดับบุคคลหรือในระดับสังคม (ชัยวัฒน์ สถาานันท์, 2533) สอดคล้องกับที่ มอริสได้กล่าวไว้ว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเสมอและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ความขัดแย้งบางครั้งก่อให้เกิดประโยชน์ในการได้แนวคิดใหม่ ๆ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นได้ แต่บางครั้งถ้าจัดการไม่ดีสามารถทำให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงได้เช่นกัน (มอริส, 2004) การจัดการความขัดแย้งที่ต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ความขัดแย้ง (Conflict Analysis) ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เข้าใจกันดี ธรรมชาติ พลวัต และความเป็นไปได้ในการจัดการความ

ขัดแย้ง (Miall, Ramsbotham, & Woodhouse, 1999) การวิเคราะห์ความขัดแย้งทำได้โดยพิจารณาประเด็นขัดแย้ง การแยกแยะและระบุมุมมองของทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือคู่กรณี การหาต้นตอที่แท้จริงของปัญหาความขัดแย้ง (Sources) พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ผ่านมา และในปัจจุบันเป็นอย่างไร ประเมินว่าความขัดแย้งนั้นมีแนวโน้มขยายตัว (Escalation) มากขึ้น หรือลดลง (De-escalation) การศึกษาพฤติกรรมที่กระทำต่อกัน รูปแบบวิธีการที่บุคคลเหล่านั้นใช้ ในการจัดการความขัดแย้ง การวิเคราะห์อำนาจของคู่กรณี การพิจารณาถึงบริบททางประวัติศาสตร์ การประเมินทางเลือกต่าง ๆ (Options) การประเมินความเป็นไปได้ที่จะเจรจาไกล่เกลี่ย และการเจรจา โดยค้นหาจุดยืนและจุดสนใจ (มอริส, 2004) คริสโตเฟอร์ มาร์ต์ ได้แบ่งความขัดแย้งออกเป็น 5 ประเภท คือ ความขัดแย้งด้านข้อมูล ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์และความขัดแย้งด้านค่านิยม ความขัดแย้งด้านโครงสร้างและด้านค่านิยมมีแนวโน้มจัดการความขัดแย้งได้ยากกว่า (คริสโตเฟอร์ มาร์ต์ อ้างถึงในวันนี้ วัฒนคัพท์, 2550)

2) ความรุนแรง (Violence) เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความรุนแรง ความรุนแรงมีให้ผลของความขัดแย้ง แต่เป็นวิธีที่มนุษย์เลือกใช้ กล่าวคือ จะเลือกใช้วิธีการเจรจา ผูกด้ายหรือวิธีที่ใช้ความรุนแรง การเลือกใช้วิธีความรุนแรงก็เป็นเพียงวิธีการแก้ไขความขัดแย้ง วิธีหนึ่งเท่านั้น (ขัยวัฒน์ สถาานันท์, 2533) การทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้อย่างครอบคลุมและรอบด้าน ไม่เพียงแต่พิจารณาจากปรากฏการณ์ความรุนแรงทางกายภาพ ที่เกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเพียงส่วนยอดของภูเขาหิมะที่显露พ้นหน้าขึ้นมา แต่ส่วนที่ซ่อนอยู่ข้างใต้น้ำที่มองไม่เห็น จำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างลึกซึ้ง ว่าอะไรที่มารองรับการใช้ พฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้น เป็นคำอธิบายที่สร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง รวมถึง ระบบโครงสร้างที่ไม่ได้เน้นไปที่ตัวบุคคลที่เป็นผู้กระทำความรุนแรง แต่โครงสร้างที่ทำให้เกิดผลกระทบ ความรุนแรงต่อมนุษย์ คำอธิบายความรุนแรงทั้ง 3 ระดับนี้ Galtung (1990) ได้เป็นผู้อธิบายไว้ คือ 1) ความรุนแรงทางตรง (Direct Violence) เป็นความรุนแรงที่มีผลในเชิงการทำร้ายร่างกายและ มีผู้กระทำความรุนแรง และผลของความรุนแรงเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน 2) ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) คือ สถานะความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างสังคม หรือสถาบันทางสังคม ที่ทำร้ายประชาชนอย่างชาติ ฯ โดยการกีดกันพากเพียรจากการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ 3) ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม เป็นการรองรับความรุนแรงทางตรง และโครงสร้างให้ดำเนินอยู่ได้ โดยชอบธรรม หรือถูกมองว่าเป็นสภาพปกติ ที่คนไม่ตั้งค่าสามารถหรือสังสัย โดยเฉพาะถ้ามีการ ปลูกฝังให้เกิดการเกลียดชังระหว่างลัทธิ หรือคติต่างศาสนา เช่น คนผิวขาวกับคนผิวดำ ศาสนาพุทธ กับมุสลิมหรือคริสต์ และถ้าคนกลุ่มนี้เชื่อว่าตนเหนือกว่าหรือถูกต้องกว่าคนอื่นโอกาสที่จะเกิด ความรุนแรงก็ยิ่งง่ายดายขึ้น

3) การสร้างความสมานฉันท์ (Reconciliation) ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้น จำเป็นต้องมีกระบวนการในการสร้างความสมานฉันท์เพื่อยียาความรู้สึก อารมณ์ ความเจ็บปวด

ที่เกิดขึ้น ด้วยวิธีการที่เน้นโครงสร้าง การตั้งกลไกขึ้นมาดำเนินการ รวมถึงการเน้นการสร้างความสัมพันธ์เพื่อนำไปสู่การให้อภัยซึ่งกันและกัน สำหรับการเยียวยาผู้สูญเสียสามารถกระทำได้ในหลายวิธี เช่น การขอโทษ การจ่ายค่าชดเชย การยอมรับความผิด การแสดงความรับผิดชอบและให้คำมั่นว่าจะไม่กระทำผิดซ้ำอีก เป็นต้น

4) การสารสนเทศ (Dialogue) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในด้านการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแล้ว รวมถึงป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นด้วยการมาร่วมกันกำหนดทิศทางในอนาคตร่วมกัน การสารสนเทศเป็นกระบวนการรับฟังซึ่งกันและกัน และการพยายามทำความเข้าใจคนอื่นมากกว่าที่จะพยายามหักล้างหรือมุ่งเอาชนะ เน้นสำรวจหาความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เป็นการเปิดมุมมอง ทบทวนจุดยืนของตนเอง Saunders (1999) เห็นว่าการสารสนเทศจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี จากการรับรู้ถึงความเจ็บปวดซึ่งกันและกันเพราะเมื่อเกิดการยอมรับ อีกฝ่าย ก็จะเกิดการเปิดใจนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีได้

จากทฤษฎีที่กล่าวมา สรุปได้ว่าความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นอยู่คู่กับมนุษย์ แต่ความรุนแรงเป็นลักษณะที่ผิดปกติ การจะจัดการกับความขัดแย้งและความรุนแรงได้ จำเป็นต้องเข้าใจถึงความขัดแย้งอย่างเป็นระบบ เพื่อสามารถจัดการความขัดแย้งได้อย่างถูกต้อง เมื่อเกิดความรุนแรงขึ้นแล้ว จำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างความสماโนลั่นท้อย่างเข้มข้น ต่อเนื่อง เพื่อยุติความรุนแรงซึ่งกันและกันอันอาจจะนำไปสู่การให้อภัยกันได้ กระบวนการนี้ที่สามารถนำไปใช้ได้ คือ การสารสนเทศเพื่อฟังกันอย่างแท้จริงถึงสิ่งที่แต่ละฝ่ายคิดและรู้สึก

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่ในการวิจัยเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) คือ สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลวันออกวิทยาเขตอุเทนถวาย ซึ่งมีพื้นที่ตั้งอยู่ใกล้กัน สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันตั้งอยู่ที่ถนนพระราม 1 เขตปทุมวัน ส่วนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลวันออกวิทยาเขตอุเทนถวาย ตั้งอยู่ที่ถนนพญาไท เขตปทุมวัน

ในการรวบรวมข้อมูลนั้นรวมมาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มและการสังเกตการณ์ แบบไม่ส่วนร่วม โดยการศึกษาเอกสารข้อมูลของทั้ง 2 สถาบัน จากข้อมูลพื้นฐาน หนังสือ ตำรา รายงานการศึกษาวิจัย บทความ รายงานประจำปีของสถาบันการศึกษา รายงานการประชุม กรณีศึกษาที่คณะกรรมการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ได้ทำการศึกษาร่วมไว้ สำหรับการสัมภาษณ์และ การสนทนากลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 11 ครั้ง มีกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ จากทั้ง 2 สถาบัน ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้แทนสโมสรนักศึกษา นักศึกษา ศิษย์เก่า ซึ่งงานวิจัยนี้จะไม่เปิดเผยรายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับมีความละเอียดอ่อน การนำเสนอรายงานโดยไม่เปิดเผย

รายชื่อน่าจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายมากกว่าการระบุชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ รวมถึงไม่เปิดเผยผลการสัมภาษณ์อย่างละเอียดซึ่งมีเนื้อหาที่ทำให้เข้าใจความขัดแย้งที่ผ่านมาของนักศึกษาทั้ง 2 สถาบันได้อย่างลุ่มลึก แต่การใส่ข้อมูลการสัมภาษณ์จะถูกห้ามให้เกิดผลเสียในการขยายความขัดแย้งระหว่าง 2 สถาบัน อันจะทำให้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ยากลำบากมากขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อมูลในส่วนที่ละเอียดอ่อนโดยสังเขป¹ โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยรวม 18 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2552-มีนาคม 2554 เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แนวคิดแบบประกอบการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป โดยนำเสนอด้วยรูปแบบของการบรรยายหรือพรรณนา (Descriptive) ในช่วงการจัดทำร่างรายงานการวิจัยได้ส่งร่างรายงานตั้งกล่าวให้ผู้บริหารของทั้ง 2 สถาบันได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จนกระทั่งเมื่อจัดทำผลการศึกษาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่าง 2 สถาบัน เสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาต่อผู้บริหารของทั้ง 2 สถาบัน ซึ่งผู้บริหารของทั้ง 2 สถาบัน จะนำข้อเสนอแนะไปพิจารณาต่อไป

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1) ความขัดแย้งและความรุนแรงระหว่างนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีปทุมวันและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตอุเทนถวาย

1.1 ความขัดแย้งระหว่างนักศึกษา 2 สถาบัน

ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ปกติที่อยู่คู่กับสังคมมนุษย์ และความขัดแย้งไม่ได้เป็นสาเหตุโดยตรงที่นำไปสู่ความรุนแรง ความรุนแรงเป็นวิธีการที่มนุษย์เลือกใช้ในการจัดการความขัดแย้ง เราสามารถเลือกใช้วิธีการที่สันติหรือรุนแรงก็ได้ในการจัดการ สำหรับสุดเริ่มต้นความขัดแย้ง และสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างนักศึกษาทั้ง 2 สถาบันนั้นเกิดจากการล่ำสมความไม่เข้าใจกันจากหลาย ๆ เหตุการณ์บ่มเพาะมาอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์หนึ่งที่น่าจะเป็นเหตุการณ์รุนแรงที่ทำให้ปัญหานักเรียนตีกันฟังรถกลีบในสังคม เกิดจากการแข่งขันกีฬาฟุตบอลในช่วงปี 2511-2512 ที่สนามกีฬาแห่งชาติ นักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน มีการใช้ระเบิดขวดข้างป้ายสีกัน ต่อมาก็มีความขัดแย้งได้สะสมจนนำไปสู่การปิดถนนบริเวณสีแยก ในปี พ.ศ. 2516 จนกลายเป็นบาดแผลที่ฟังลึกใจของนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน ประกอบกับนักศึกษาที่เข้ามาเรียนมากขึ้น เกิดการคุกคามไม่ทั่วถึง เช่น ในปี 2524 มีการเรียนในระดับ ปวส. และมีนักศึกษามากจนห้องเรียนไม่พอ ต้องแบ่งเป็น ปวส. รอบค่ำ ปวช. รอบบ่าย ทำให้ต้องมีเวลาว่างมากเกินไป (ศิษย์เก่าสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน, สัมภาษณ์, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2554)

¹ ศ.นพ.วันชัย วัฒนศักดิ์ ให้ข้อคิดว่าการเรียนรายงานวิจัย ไม่ควรเขียนแล้วทำให้หน่วยงานใด ๆ เกิดความเสียหาย แต่เน้นที่การแก้ไขปัญหาร่วมกัน สถาคลอกรับ ผู้บริหารของสถาบันเทคโนโลยีปทุมวันเห็นว่าการใส่ข้อมูลความรุนแรงระหว่าง 2 สถาบันอย่างละเอียดไม่น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์กับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่าง 2 สถาบัน

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลายฝ่าย ประกอบด้วยผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ ศิษย์เก่า ผู้ปกครองทั้ง 2 สถาบัน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและสื่อมวลชน สำหรับคู่กรณีดือนักศึกษาห้าม 2 สถาบัน ประเด็นที่ขัดแย้งกันคือ การปกป้องศักดิ์ศรีของสถาบัน และความต้องการเป็นสถาบันอันดับหนึ่ง สำหรับประเทศหรือนิติของความขัดแย้ง ที่งานวิจัยนี้เน้นตามแนวคิดของคริสโตเฟอร์ มาร์ก คือ ความขัดแย้งด้านค่านิยม เป็นค่านิยมที่ต้องการปกป้องศักดิ์ศรีของสถาบัน โครงการมาเลเซียดังกล่าว ได้เป็นคุณค่าที่ฝังลึกอยู่ในตัวนักศึกษาและสถาบันมาอย่างยาวนาน ผ่านการถ่ายทอดแนวคิดจากรุ่นพี่และอาจารย์บางคน รวมถึงผู้ปกครองบางคนที่ให้ทายปกป้องเด็กของตนเองว่าการพอกอาวุธเพื่อใช้ป้องกันตัวเอง และสื่อมวลชนบางกลุ่มที่นำเสนอข่าวเฉพาะในด้านพฤติกรรมความรุนแรง แต่ไม่ได้นำเสนอข่าวด้านสร้างสรรค์ของนักศึกษา ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ร่วมกันมีต่ำ ในอดีตเคยมีช่วงที่มีความสัมพันธ์กันเต็มมาก สถานการณ์ในปัจจุบันความไว้วางใจยังไม่เกิดขึ้น ยังคงมีความหวาดระแวงต่อกัน ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง เป็นเรื่องของอำนาจในการดำรงอยู่ของตนเอง อย่างมีศักดิ์ศรี และมองมาในการใช้ชีวิตโดยมีการแบ่งพื้นที่กันอย่างชัดเจน รวมถึงความไม่ต่อเนื่องของผู้บริหาร การขาดอ้าวญาโภคที่จะมาช่วยเป็นผู้ชี้นำประสบ สำหรับการวิเคราะห์ความขัดแย้ง เพื่อทำให้จัดการความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพใช้กรอบความคิดของ Miall, Ramsbotham, & Woodhouse (1999) และ مورิส (2004) ในประเด็นมุมมองและทัศนคติระหว่างกันนักศึกษาแต่ละฝ่ายมีหัวที่ต้องการจะทำงานร่วมกัน พูดคุยกันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และเพื่อให้สังคมมองห้าม 2 สถาบันในด้านบวก รวมถึงมุมมองด้านลบต่อกันที่ยังไม่พร้อมจะพูดคุยและทำงานร่วมกัน เนื่องจากความรู้สึกฝังใจการสูญเสียเพื่อนไป ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างกัน ที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 สถาบันมีมากน้อยแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ในอดีตมีช่วงที่ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 สถาบันดีมาก เช่น ในช่วงปี 2517, ช่วงปี 2543 ทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาร่วมทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการออกค่าย กิจกรรมวิชาการ กิจกรรมสร้างสัมพันธ์บำเพ็ญประโยชน์ ความสัมพันธ์อันดีต่อกันเกิดจากความร่วมมืออย่างจริงจังจากห้าม 2 สถาบัน เหตุการณ์ความรุนแรงก่อสัมภានไป (อาจารย์ มหา.วิทยาเขตอุเทนถยา, สัมภาษณ์, 13 กรกฎาคม 2553) ในปัจจุบัน (ณ วันที่ศึกษาวิจัย) ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา 2 สถาบัน ยังไม่ได้เพียงพอที่จะนำมาสู่การแก้ปัญหาร่วมกัน แม้แต่แทนนักศึกษาที่แบ่งไม่มีโอกาสได้รู้จักกัน และก็คงจะตัวว่าถ้ารู้จักกันแล้วอาจเป็นอันตรายต่อตนเอง เนื่องจากหลาย ๆ ปัจจัยทั้งด้านนักศึกษาเองและบริบทแวดล้อม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกลับมาไม่ได้ ยังคงสามารถพื้นความสัมพันธ์กลับขึ้นมาใหม่ได้

ในประเด็นพฤติกรรมที่กระทำต่อกัน/ผลวัดของความขัดแย้ง พฤติกรรมที่มีต่อกันไม่ได้มีแต่ความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่าง 2 สถาบัน แต่มีความร่วมมือเกิดขึ้นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ ทั้งในด้านการสร้าง ซ้อมແรมสิ่งปลูกสร้างให้กับผู้ขาดโอกาสในชนบท ซ้อมแผนวัดมัลติ ปลูกสร้างโรงเรียนให้กับน้องผู้ขาดโอกาส แต่พฤติกรรมด้านการใช้ความรุนแรงก็มีเช่นกัน ทำให้เกิด

การเลือกใช้วิธีการให้ความรุนแรงระหว่างกลุ่มที่แบ่งข้ามห้องเรียนชัดเจน ทำให้ทรัพย์สินเสียหาย มีการแบ่งเขตแดนในการใช้วิธีกันอย่างชัดเจนเพื่อให้ต่างคนต่างอยู่ไม่ต้องมาสูกส้ำเขตแดนซึ่งกันและกัน บางครั้งมีการระดมกำลังเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีสถาบัน การวิเคราะห์จุดยืนและจุดสนใจของคุณขัดแย้ง จุดยืนของนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน คือ ต้องการปกป้องศักดิ์ศรีของสถาบัน ไม่ต้องการให้ความสำคัญศักดิ์ศรี มาดูเหมือน และพยายามเกียรติของสถาบันตนเอง จุดสนใจของนักศึกษาทั้ง 2 สถาบันหรือความต้องการ ที่แท้จริงที่อยู่ลึกในจิตใจ คือ การได้รับการยอมรับในด้านบวก เท่านั้นความเป็นหนึ่งในด้านวิชาการ ได้รับการยอมรับว่าเป็นนักศึกษาที่ดี มีภาพลักษณ์ด้านบวกที่ไม่ได้มาเรียนเพื่อการทะลุวงการ จุดสนใจร่วมของนักศึกษาทั้ง 2 สถาบันที่เป็นจุดร่วมเหมือนกัน คือ ต่างฝ่ายต่างก็ต้องการได้รับการ ยอมรับในด้านบวก ในด้านความเป็นหนึ่งในด้านวิชาการ ในด้านที่สร้างสรรค์ ในด้านการสร้าง ข้อเสียงให้สถาบัน

รูปแบบวิธีการที่ใช้ในการจัดการความขัดแย้ง มีทั้งแนวทางเฉพาะภายในสถาบันของตนเอง และการร่วมมือกัน การร่วมมือกันที่ผ่านมาของทั้ง 2 สถาบันผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย ทั้งการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างอาคารเรียน ห้องแม่บ้าน มัสยิด ถนน สาธารณูปโภค ต่าง ๆ กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน กิจกรรมด้านศาสนา กิจกรรมการพูดคุยกันเพื่อ สร้างความสماโนลัตน์ กิจกรรมการเผยแพร่ภาพลักษณ์เชิงบวก จับมือกันยุติการก่อเหตุทะเลวิวาท ความร่วมมือกันดังกล่าวสามารถถ่ายทอดความรุนแรงได้มากน้อยแตกต่างกันไป นำมาสู่ความร่วมมือกัน ให้แตกต่างกันในแต่ละช่วงสถานการณ์ ขึ้นอยู่กับความร่วมแรงร่วมใจอย่างแท้จริงจากทั้ง 2 สถาบัน หรือว่าเพียงร่วมมือเพื่อให้ถือว่าได้จัดกิจกรรมแล้ว นอกจากนี้ ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละสถาบัน บางช่วงต้องเน้นหนักไปที่การจัดการกับสถานการณ์ภายในสถาบันให้ได้ก่อน ก็อาจจะไม่พร้อมในการ ร่วมมือกับอีกสถาบัน สำหรับนักศึกษาทั้ง 2 สถาบันในช่วงที่มีสถานการณ์ความรุนแรงสูง ก็จะใช้วิธี การจัดการความขัดแย้งที่แตกต่างกันไปจะพยายามหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดการเผชิญหน้า ลดความ สูญเสีย แต่ถ้าต้องเผชิญหน้าก็จำเป็นต้องใช้แนวทางการแข่งขัน มุ่งเข้าหาอีกฝ่ายหนึ่งให้ได้ด้วย การใช้กำลังเข้าตัดสิน (นักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัย, สัมภาษณ์, 23 กันยายน 2553) อีกแนวทางคือ ความร่วมมือ จะเกิดขึ้นได้ในช่วงที่สถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงมีน้อย ความสัมพันธ์ ระหว่างสถาบันเป็นไปด้วยดี นักศึกษาที่สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ ทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ การแข่งกีฬา งานด้านวิชาการ แต่ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์รุนแรง แม้กระนั้นในปัจจุบันนักศึกษา จะยังไม่พร้อมที่จะมาพูดคุยกันโดยตรง เพราะสถานการณ์ยังไม่เหมาะสม นักศึกษาเห็นว่าถ้า ต่างฝ่ายต่างมีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ ทำผลงานให้เป็นที่โดดเด่นก็จะสามารถเป็นตัวผลักดัน กระตุ้นให้นักศึกษาทั้ง 2 สถาบันมาพูดคุยกันได้ผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ (นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยี ปทุมธานี, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2554)

1.2 ความรุนแรงระหว่างนักศึกษา 2 สถาบัน

ความรุนแรงแบ่งได้เป็นความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงทางวัฒนธรรม ตามกรอบที่ Galtung ให้อธิบายไว้ ความขัดแย้งระหว่างนักศึกษาทั้ง 2 สถาบันเกิดจากการสะสมความไม่เข้าใจและความไม่ไว้วางใจกันมาอย่างต่อเนื่องหลายเหตุการณ์ เหตุการณ์ความรุนแรงทางตรงที่เกิดขึ้นระหว่างนักศึกษาทั้ง 2 แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา มีทั้งเหตุการณ์ที่มีผู้สูญเสียชีวิตและบาดเจ็บ ลับกันไปมากับช่วงที่ไม่มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น บางทอมมีเหตุการณ์ความรุนแรงสูงมีคนเสียชีวิตเทอมละ 3-4 คน บางทอมเสียชีวิตเทอมละคนสองคน แต่บางทอมก็ไม่มีการสูญเสียชีวิตทุกปี² (อาจารย์ มทร.อุเทนถยา, สัมภาษณ์ 13 กรกฎาคม 2553) ยกตัวอย่างเช่น

- 22 มกราคม พ.ศ. 2552 นักศึกษาแห่งหนึ่งถูกคนร้ายยิงเสียชีวิต ขณะเดินกลับบ้านหน้าเชเว่น ใกล้ร้านอมรภัณฑ์ ใกล้แยกมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 27 มกราคม 2552)

- 24 มกราคม พ.ศ. 2552 นักศึกษาทั้งสองสถาบันมารับศพคนของตนที่ สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ เกิดพูดจากระทบกระทบกระทบ กัน และใช้ก้อนหิน ห่อนไม้ ขวดน้ำ บริเวณปากได้กันจนถูกกระจุกจากอาคารสถาบันนิติเวช (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 24 มกราคม 2552)

- 26 มกราคม พ.ศ. 2552 นักศึกษาที่กลับจากการงานศพที่วัดใหญ่ พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ โดยมีมอเตอร์ไซค์กลับถูกคนร้ายประกับยิง (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 27 มกราคม 2552)

- 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เกิดเหตุนักศึกษา 2 สถาบัน ประทกันที่หน้าห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง เวลาประมาณ 17.00 น. มีทรัพย์สินเสียหาย ประตูห้าง รถยนต์เสียหาย นักศึกษาพากอวุธปืน มีด ดาบ ไม้ ก้อนอิฐ โดยยิงปืนขึ้นฟ้า สำรวจจากสถานีตำรวจนครบาลปทุมวันและโรงพักใกล้เดียง เข้าระงับเหตุได้ โดยมีผู้เป็นเหยื่อถูกตีกระโหลกร้าว ชีวิตคงหัก ประจำร้านค้าหน้าห้างแตก รถยนต์ถูกก้อนอิฐวังกระเจ็บแตก (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ 13 กุมภาพันธ์ 2552)

เหตุการณ์การตอบโต้กันไปมาเนื่องจากความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับคนของสถาบันตนเอง จากความรู้สึกดับด้ดัน นำไปสู่การใช้พฤติกรรมที่ต้องการทำให้อีกสถาบันรู้สึกเจ็บปวดด้วยการทำลายลิ่งที่เคารพสักการะ รวมถึงคนที่รัก ซึ่งเป็นที่เข้าใจได้เมื่อกว่าทำไม่เจ็บเกิดเหตุความรุนแรงทางกายภาพตามมา ดังตัวอย่างที่ปรากฏในสื่อสารมวลชน จากสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการแบ่งเขตและแยกความต่างกันของนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน เพื่อหลีกเลี่ยงการทำให้อีกฝ่าย

² การนำเสนอบทความวิจัย ณ มหาวิทยาลัยสยาม ได้รับการวิจารณ์ว่า nave จะมีข้อมูลเชิงปริมาณที่แน่นอนว่า มีนักศึกษาของทั้ง 2 สถาบันเสียชีวิตจำนวนเท่าใด แต่ผู้วิจัยเห็นว่าการใส่ตัวเลขที่แน่นอนจะชี้แจงการทำให้เกิดการขยายความขัดแย้งมากกว่าการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

รู้สึกว่าเป็นการย้ำๆกัน ด้วยการพยายามไม่เดินทางผ่านไปยังอีกสถาบัน และจะมีพื้นที่ที่รู้กันอย่างชัดเจนว่าพื้นที่บริเวณใดที่แต่ละสถาบันไม่ควรเดินทางเข้าไป นักศึกษาทั้ง 2 แห่งจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้เหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น แต่ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้จริง ๆ ก็จำเป็นต้องทำเพื่อป้องกันตัว เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากนักศึกษาทั้งสองสถาบันเท่านั้น แต่มีผู้ไม่หวังดีหรือมือที่สามมาสร้างสถานการณ์ให้เกิดเหตุทะเลวิวาทกัน โดยมีหลักฐานที่ยืนยันได้อย่างชัดเจน

ความรุนแรงทางวัฒนธรรม เป็นการร้องรับความรุนแรงทางตรง และโครงสร้างให้ดำรงอยู่ได้โดยชอบธรรม หรือถูกมองว่าเป็นสภาวะปกติ ที่คนไม่ตั้งคำตามหรือสัญญาวิธีคิด การกระทำและผลที่เกิดขึ้นต่อผู้คนที่เป็นเหมือนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม ความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน เกิดขึ้นได้ด้วยการพยายามที่จะปกป้องศักดิ์ศรีของสถาบัน ที่ทั้งสองสถาบันมีส่วนในการถ่ายทอดหรือทำให้ความคิดแบบแบ่งชั้ว แยกข้างเกิดขึ้นและดำรงอยู่ ทั้งผู้ปกครอง สื่อมวลชน ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร รุ่นพี่ในสถาบันการศึกษา ศิษย์เก่า และความรุนแรงที่เกิดขึ้นมีที่มาที่ไปไม่ได้เป็นความไร้เหตุผลหรือความผิดปกติของคน และทำให้การใช้ความรุนแรงไม่ทำให้คนรู้สึกผิด เพราะว่าเขามีความเป็นอื่น ไม่ใช่พากเดียวกันกับเรา และมีภาพลักษณ์ด้านลบ ที่เรารสามารถจัดการกับเขาได้โดยไม่รู้สึกผิด ความรุนแรงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน เป็นสาเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงทางตรง ทำให้ความรุนแรงเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ ขณะเดียวกัน เมื่อมีการใช้ความรุนแรงทางตรงก็เป็นการเสริมพลังให้ใช้ความรุนแรงทางวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ผ่านกระบวนการปฏิสัมภានสถาบันทางสังคมในหน่วยต่าง ๆ

2) กระบวนการและแนวทางการจัดการขัดแย้งและความรุนแรงที่ผ่านมา

จากสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นมานานนับสิบปีผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรทั้ง 2 สถาบัน ได้พยายามหาแนวทางและมาตรการต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาทางวิชาชีวะอย่างยาวนาน โครงการและกิจกรรมที่ดำเนินการจัดไปนั้นส่งผลให้เกิดความสงบชั่วระยะเวลาหนึ่ง สถาบันเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นระยะ ซึ่งมีทั้งกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกัน และกิจกรรมที่ดำเนินการเฉพาะแต่สถาบัน สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกัน คือ กิจกรรมด้านศาสนาและงานบุญ กิจกรรมการพูดคุยเพื่อสร้างความสมานฉันท์ กิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการ กิฬาสารสนัมพันธ์ กิจกรรมการเผยแพร่ภาพลักษณ์เชิงบวก กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และการตั้งคณะกรรมการร่วมกัน แต่ละกิจกรรมส่งผลให้สถานการณ์ความรุนแรงในบางช่วงถือได้ว่ามีความสงบเรียบร้อยดีมาก แต่บางช่วงก็มีสถานการณ์ความรุนแรงขึ้นมาเป็นระยะ ๆ ประมวลภาพรวมของการจัดกิจกรรมร่วมกันที่ผ่านมา กล่าวได้ว่ามีทั้งที่ประสบความสำเร็จ และอาจยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ความสำเร็จนั้นวัดได้จากการไม่เกิดความรุนแรง ไม่มีการสูญเสียชีวิต บาดเจ็บ และสูญเสียทรัพย์สิน รวมถึงทั้งสองสถาบันมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอ และมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สำหรับช่วงที่

ถือว่าประสบความสำเร็จที่ทำให้สถานการณ์ความรุนแรงลดน้อยลงไปมากหรือแบบไม่สืบเลย ไม่ได้เกิดขึ้น เพราะตัวกิจกรรมเท่านั้น แต่ความสงบที่เกิดขึ้นเนื่องจากความสัมพันธ์หรือสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษาของห้องส่องสถาบันที่เกิดความสัมพันธ์กันมาอย่างต่อเนื่อง และสร้างความไว้วางใจต่อกันจนเกิดขึ้นอย่างแนบแน่น กล่าวได้ว่าความสำเร็จเกิดขึ้นจากการคุปะกอบครบทั้ง 3 มุม ห้องเป้าหมาย ความสัมพันธ์ และวิธีการ เป้าหมายคือความสงบสุข ปราศจากความรุนแรง อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาเป็นไปอย่างแนบแน่น จนเกิดความไว้วางใจต่อกัน ปราศจากความหวาดระแวง และวิธีการที่ใช้ผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ห้องวิชาการและงานด้านต่าง ๆ ที่มีกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกิจกรรมที่ถือได้ว่าประสบความสำเร็จ คือ ความร่วมมือด้านวิชาการ ภายหลังปี พ.ศ. 2546 มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนการสอนของอาจารย์ ให้อาจารย์ทางสถาบันเทคโนโลยีปทุมวันมาสอนที่ มทร.วิทยาเขตอุเทนถวาย และอาจารย์ของ มทร.วิทยาเขตอุเทนถวายไปสอนที่สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน รวมถึงการสัมมนาด้านนักศึกษาไปเรียนวิชาพื้นฐานที่อีกสถาบัน เช่น มทร.วิทยาเขตอุเทนถวายส่งนักศึกษา จำนวน 30 คน เดินไปเรียนที่สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันเรียนวิชาไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ในช่วงปีแรกเป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่เมื่อเริ่มเรียนปีที่สอง มีนักศึกษาอีกชุดไปเรียน เกิดเหตุการณ์โขนประทัดใส่นักศึกษาลงมาจากอาคารชั้นบน ทำให้หนักศึกษาเกิดความไม่พอใจประกอบกับเป็นช่วงรอยต่อเปลี่ยนผู้บริหารทำให้ขาดความต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหา และความกังวลว่าถ้าหากนักศึกษามาเรียนร่วมกันแล้วจะไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ได้ อาจารย์จากสถาบันเทคโนโลยีปทุมวันเห็นว่าโครงการนี้เป็นกิจกรรมที่ดีมาก (อาจารย์สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2554)

“เข้าใจเรามาก ถึงมาเรียนร่วมกันได้ แต่เมื่อเกิดปัญหาเกิดโกรกการนี้ไป โครงการอื่น ๆ เช่น ทำศาลาร่วมกัน อบรม พัฒนานบุคคลิกภาพ ก็ได้แค่หน้างานพوجبงานกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ ก็จบ”

สำหรับความพยายามจัดกิจกรรมที่ได้จัดร่วมกันไปแล้วอาจยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก จะพบได้ว่า ห้อง 2 สถาบันห่วงต่อเป้าหมาย เน้นเป้าหมาย คือ ต้องการลดความขัดแย้งและความรุนแรงให้น้อยลงไป โดยที่อาจารย์ทำกระบวนการไม่ครบอีกห้อง 2 มุมที่เหลือ คือ วิธีการและความสัมพันธ์ สำหรับความสัมพันธ์ที่เป็นลิงสำคัญมากในการจัดการความขัดแย้ง พบว่า ยังไม่มีกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพียงพอ ก่อนทำกิจกรรมร่วมกัน เมื่อมาทำกิจกรรมร่วมกันโดยที่ยังคงมีความไม่ไว้วางใจ และความหวาดระแวง ทำให้กิจกรรมไม่บรรลุในเป้าหมายที่กำหนดไว้ในประเด็นวิธีการอาจยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมที่เพียงพอและครบถ้วน จากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะนักศึกษาได้มาร่วมคิด ร่วมทำ ดังที่ผู้บริหารจาก มทร.ตะวันออกวิทยาเขตอุเทนถวายให้ข้อมูลว่า (ผู้บริหาร มทร.ตะวันออกวิทยาเขตอุเทนถวาย, สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2554)

“การคิดโครงการต่าง ๆ อาจจะขาดการร่วมคิดจากนักศึกษา แต่เป็นการคิดจากผู้บริหารและคณาจารย์เป็นหลัก....”

การจัดกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมร่วมกันทั้ง 2 สถาบันที่ผ่านมาที่กับการสร้างความสามัคคีที่ที่อาจยังไม่เพียงพอและน่าจะสามารถจัดกิจกรรมครั้งต่อไปให้ดีขึ้นได้อีกเพื่อนำไปสู่การสร้างความสามัคคีตามกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ กล่าวคือ

1) กิจกรรมที่จัดสามารถเยี่ยวยาความรู้สึกที่ฝังลึกได้ระยะเวลานาน เนื่องจากบัดແผลทางใจที่เกิดขึ้นเป็นบาดแผลที่มีความเรื้อรัง และบ่มเพาะความรู้สึกกันมาเป็นเวลานาน ยังขาดกระบวนการที่ทำให้หันเหลี่ยมและผู้กระทำได้มีโอกาสพูดคุยและเยี่ยวยาความรู้สึกกันอย่างแท้จริง

2) การจัดกิจกรรมที่ผ่านมาไม่กระบวนการพูดคุยกัน ในบางช่วงมีคณาจารย์ของทั้ง 2 สถาบัน เข้าร่วมดูแล และให้นักศึกษาพูดคุยกันเองโดยตรง กล่าวได้ว่าเป็นความทุ่มเทเอาใจใส่ของคณาจารย์ ทั้ง 2 สถาบัน และเป็นแนวทางที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงได้มาร่วมคุยกันเอง นับเป็นกิจกรรมที่ดี ในขณะที่การจัดกิจกรรมการพูดคุยกับกิจกรรมอื่น ๆ นั้น นักศึกษาทั้ง 2 สถาบันยังขาดโอกาส ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพูดคุยและกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา

3) การจัดกิจกรรมที่ผ่านมาอาจยังไม่สามารถทำให้ทั้ง 2 สถาบันรู้สึกหรือยอมรับว่าตนเอง และทั้งสังคมเป็นส่วนหนึ่งในการทำให้เหตุการณ์เกิดขึ้น รวมถึงยังไม่สามารถเยี่ยวยาความรู้สึก ของผู้สูญเสียและผู้เกี่ยวข้องได้อย่างเพียงพอ กระบวนการให้อภัยยังไม่สามารถสถาปนาได้อย่าง ถาวรระหว่างนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน

4) ความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน คือ การได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า ถูกกล่าวถึงในภาพลักษณ์ด้านบวก มีให้เน้นย้ำแต่ภาพของการทะเละวิวาท การจัดกิจกรรมที่ผ่านมา มีหลายช่วงที่ให้นักศึกษาทั้ง 2 สถาบันได้ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงแยกกันทำ ความดีทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งถือได้ว่าตรงกับความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน แต่ก็มีบางช่วงที่ขาดการส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์จากสถานศึกษา เนื่องจากความกังวลในเรื่องความปลอดภัยของตัวนักศึกษาเอง

5) กิจกรรมที่ได้จัดร่วมกันคือนำรู้ปของคนที่เลี้ยงชีวิตมาทำพิธีทางศาสนาร่วมกัน และ พิธีกรรมเทคโนโลยีจากผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดปทุมวนาราม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดีมาก เป็นการทำกิจกรรม ที่ช่วยเยี่ยวยาทางจิตใจ จิตวิญญาณ ซึ่งน่าจะช่วยลดความรู้สึกด้านลบต่อกันไปได้มาก แต่ก็เป็น ที่น่าเสียดายว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมยังไม่ใช่นักศึกษากลุ่มเป้าหมายที่มักมีการทะเละวิวาท และยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากพลังนักศึกษาของทั้ง 2 สถาบัน

6) กิจกรรมที่ได้จัดร่วมกันที่ผ่านมาอาจยังไม่เพียงพอที่ทั้ง 2 สถาบันได้สื่อสารออกแบบมาให้เห็นว่ารับรู้ เนื้าใจความรู้สึกเจ็บปวดของอีกสถาบัน หรือการแสดงความรับผิดชอบผ่านกิจกรรมเพื่อมุ่งไปข้างหน้าร่วมกัน

แนวทางและการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาของแต่ละสถาบัน ทั้ง 2 สถาบันต่างก็มีความพยายามในการดำเนินการมาหลายสิบปี ซึ่งงานวิจัยพัฒนามาเสนอในภาพรวมเพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพกว้าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาของทั้ง 2 สถาบัน สำหรับ ดร.วิทยาเบตอุเทนถวาย มีการดำเนินการหลายด้าน อาทิ ด้านการพูดคุย/ประชุมร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับผู้บริหารและคณาจารย์ รวมถึงการประสานนิติบุคคลในช่วงเริ่มนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติตัวและใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย ด้านการรักษาความปลอดภัยและป้องกันเหตุการณ์ เช่น กำหนดให้ภายในเวลา 19.00 นาฬิกา นักศึกษาต้องออกจากมหาวิทยาลัยให้หมดติดกันล่องวงจรปิดหน้าสถาบัน นำรถสำรวจมาจอดหน้าสถาบันเพื่อป้องกันเหตุ งดการเรียนการสอนในช่วงที่เป็นวันสถาปนาของสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน ด้านกระบวนการยุติธรรม เช่น ประธานให้ตรวจสอบดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดตามกฎหมาย ส่งตัวแทนนักศึกษาไปร่วมฟังคำพิพาท เพื่อให้เห็นเป็นตัวอย่างว่าไม่ควรทำความผิด ด้านการลงโทษผู้กระทำผิดตามกฎหมาย ระเบียบของมหาวิทยาลัย ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น การทาสี ซ่อมแซมปลูกสร้างศาลา บูรณะซ่อมแซมวัด สร้างอาคารเรียน ปลูกป่าลดภาวะโลกร้อน กิจกรรมด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ โดยปลูกฝัง อบรมให้นักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง เชิญนักศึกษาและคิชช์เก่าที่เปลี่ยนผุติกรรมมาเป็นด้านบวกมาเล่าประสบการณ์ให้นักศึกษารุ่นน้องฟัง ด้านการประกาศห้ามจัดกิจกรรมรับน้องใหม่ หากมีการฝ่าฝืนจะดำเนินการลงโทษตามกฎหมาย ระเบียบของมหาวิทยาลัย สำหรับสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน มีการดำเนินการหลายด้าน ด้านการพูดคุย/ประชุมร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ประชุมกันทั้งในระดับผู้บริหารและคณาจารย์ ประสานนิติบุคคลในช่วงเริ่มนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติตัวและใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย ด้านการอบรมหมายคณาจารย์ ผู้ปกครองติดตามสอดส่องดูแลพฤติกรรมนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ด้านประกาศห้ามจัดกิจกรรมรับน้องและประชุมเชียร์เกินกำหนด หากมีการฝ่าฝืนจะดำเนินการลงโทษตามกฎหมาย ระเบียบของมหาวิทยาลัย ด้านการรักษาความปลอดภัยและป้องกันเหตุการณ์ เช่น หยุดการเรียนการสอนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์รุนแรง กำหนดให้นักศึกษาห้ามหมดต้องออกจากสถาบันก่อนเวลา 17.00 นาฬิกา ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตามจังหวัดต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น การทาสี ซ่อมแซม ปลูกสร้างศาลา ค่ายพัฒนาเชิงอนุรักษ์ตามแนวปรัชญาวีรบุรุษเพียง จัดค่ายเพื่อพัฒนาสังคมและพัฒนาตนเองเป็นเวลา 30 กว่าปี ด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ ด้วยการสอนสอดแทรกในวิชาเรียนให้นักศึกษามีความตั้งใจเรียน จัดกิจกรรมเข้าค่ายให้กับครูและนักศึกษา โดยมีการนั่งสมาธิรวมถึงไปทัศนศึกษาที่วัด ด้านกระบวนการยุติธรรม เช่น ให้มีรถสำรวจมาจอดหน้าสถาบัน เพื่อให้

เจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำที่ใช้ปฏิบัติงานตรวจค้นอาวุธ กำหนดให้นักศึกษาทุกคนเดินผ่านประตูตรวจโลหะ การสแกนลายนิ้วมือ และควบคุมการแต่งกายให้นักศึกษาแต่งกายใส่เครื่องแบบให้เรียบร้อย ด้านมาตรการในการลงโทษผู้กระทำผิดตามกฎ ระเบียบของมหาวิทยาลัย มีมาตรการลงโทษ เช่น ตัดคะแนน ทำหัตถ์บน พักการเรียน ไล่ออก ใครทำผิดกฎหมายจะส่งตัวให้ตำรวจดำเนินคดี

นอกจากการดำเนินการแก้ไขปัญหาโดย 2 สถาบันแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้พยายามเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหา รวมถึงได้มีข้อเสนอแนะถึงห้อง 2 สถาบันคือ มหา.อุเทนถวายและสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน เช่น 1) ควบคุมไม่ให้มีการดื่มสุราในมหาวิทยาลัย/สถาบัน 2) ให้มีการทำประวัตินักศึกษาทุกปี เพื่อจะได้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ทันสมัย สำหรับใช้ตรวจสอบ เมื่อนักศึกษาเป็นบุคคลต้องสงสัย 3) ให้มีการติดตั้งระบบโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) ในบริเวณหน้าสถาบัน บริเวณจุดอับ และแหล่งมั่วสุม 4) มีการป้องกันไฟไหม้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามาทักทวน นักศึกษาไปในทางเสียหาย หรือก่อความการเรียนการสอน และ 5) ให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบัน เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และบำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคมร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการอยู่ร่วมกันในอนาคตอย่างสันติของนักศึกษาห้อง 2 สถาบันการศึกษา

หลักการและแนวทางที่ควรดำเนินการเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของนักศึกษาห้อง 2 สถาบันนั้นคือ การยึดหลักการ 3 ประการ และแนวทางปฏิบัติ 3 แนวทาง หลักการ 3 ประการ คือ การยึดมั่น ในคุณค่าการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การยึดหลักการสร้างความสามานฉันท์และการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ที่ไม่ดีต่อ กัน และการยึดหลักการสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ สำหรับแนวทาง 3 แนวทาง คือ การสารสนเทศ การพูดคุยกันเพื่อเยียวยาความรู้สึกซึ้งกันและกัน โดยการพูดคุยกันต้องจัดเป็น ลำดับแรก โดยอาจแยกการพูดคุยกันเพื่อค้นหาความต้องการ ความท่วงกังวลของแต่ละฝ่าย จากนั้น จึงดำเนินการจัดตั้งกลไกร่วมกันและการทำงานร่วมกัน ๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) เป้าหมายสำคัญที่สุดคือการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของนักศึกษาห้อง 2 สถาบันการศึกษา โดยปราศจากความรุนแรงทางตรงและความรุนแรงทางวัฒนธรรม ความรุนแรงทางตรงที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนห้อง มีทั้งผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ รวมถึงผลกระทบ ความสูญเสียที่เกิดขึ้น ทางกายภาพจะต้องหมดไปหรือลดน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงทางวัฒนธรรมที่อยู่ในระดับที่ลึกซึ้งไปที่ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่รองรับให้ความรุนแรงทางตรงสำรองอยู่ได้ ซึ่งทั้งสองคุม มีส่วนในการทำให้เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษารุ่นพี่บางส่วน สื่อมวลชนบางกลุ่ม บุคลากรในสถาบัน บางคน ผู้ปกครองบางส่วน จะต้องหมดไปหรือลดน้อยลง เช่น กัน ความเชื่อหรือคุณค่าที่นักศึกษาแต่ละสถาบันยึดมั่นถือมั่นที่เป็นความรุนแรงทางวัฒนธรรมนั้น จะต้องได้รับการทำความเข้าใจว่าทำไม่

นักศึกษาจึงคิดและทำให้เกิดความรุนแรงขึ้น โดยไม่ไปมองหรือตัดสินว่าหัวใจนักศึกษาเป็นเด็กเกเร ไม่ไปชี้ว่าหัวใจนักศึกษาคือตัวปัญหา เมื่อเข้าใจแล้วถึงเหตุผลก็จะต้องมีการนำเสนอความเชื่อ ค่านิยมใหม่ขึ้นมา เป็นคู่ขนานให้ได้คิดว่าความเชื่อที่เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งสังคมมากกว่า และถ้านักศึกษาใช้ความรุนแรงจะนำไปสู่ตัวนักศึกษาเองและเกิดผลเสียต่อทั้งสังคม

2) ยึดหลักการสร้างความสมานฉันท์และการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ดีต่อ กัน ในด้าน การสร้างความสมานฉันท์มีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากได้เกิดความรุนแรงขึ้นระหว่าง 2 สถาบัน มากอย่างยาวนานนับสิบปี และมีความสูญเสียอย่างมากทั้งบุคคล ทรัพย์สิน และบาดแผลทางจิตใจ ควรจะเน้นเยียวยาบادแผลของทั้งเหยื่อและผู้กระทำภายหลังความรุนแรง และเป็นการยุติความ สัมพันธ์ด้านลบต่อกัน ไม่นำไปสู่ความเป็นศัตรู และความรู้สึกเกลียดชัง โดยหลักการการสร้าง ความสมานฉันท์ประกอบด้วย 1) การเน้นหรือจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกของคนการเปิดเผย อารมณ์ความรู้สึกของตนเองจะเยียวยาอตีดและความเจ็บปวดในปัจจุบันได้ เพื่อให้เกิดการเข้าใจใน ความเจ็บปวดของแต่ละฝ่าย ต้องการพื้นที่ปลอดภัยสำหรับคุณรู้สึกในการเล่าเรื่องราวด้วย 2) การ สมานฉันท์เกิดขึ้นได้เมื่อความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนอง ต้องเข้าใจว่าความต้องการ ที่แท้จริงคืออะไร และตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องการนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัจจัย 4 การได้รับความรัก หรือการ ได้รับการยอมรับ เช่น ถ้านักศึกษาต้องการได้รับการยอมรับในงานด้านวิชาการการมีภาพลักษณ์ที่ดี ก็ควรที่จะจัดกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาสามารถสร้างขึ้นเสียงได้ 3) ศาสนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญมาก ในการแก้ไขความขัดแย้ง ในการเยียวยาความรู้สึกของผู้คน การสร้างความสัมพันธ์ที่แท้จริงขึ้นมา ใหม่ต้องการมากกว่าเครื่องมือในการเจรจา ใกล้เล็กน้อย ที่เพียงแต่ค้นหาความต้องการและความต้องการ ที่แท้จริงเท่านั้น แต่ต้องใช้สัญลักษณ์และพิธีกรรม กล่าวคือ ใช้ห้องความเชื่อทางศาสนา และพิธีกรรม ใน การสร้างความสมานฉันท์ และ 4) การสร้างความสมานฉันท์จำเป็นมากที่จะต้องใช้แนวทาง ที่หลากหลาย ทั้งด้านจิตใจ กฎหมาย สังคม วัฒนธรรม จิตวิทยาและการเมือง การเจรจาเพียง อย่างเดียวไม่สามารถนำไปสู่การสร้างสันติภาพได้ แต่ต้องสร้างกิจกรรมร่วมกันในภาคประชาสังคม ด้วย การสร้างความสมานฉันท์จะประสบความสำเร็จถ้าได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและ ภาคประชาชน ที่สำคัญมากคือผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากคุณรู้สึก การปฏิบัติตามหลักการที่ได้ กล่าวมาอาจนำไปสู่การเยียวยาบادแผลจนกระทั่งนำไปสู่การให้อภัยซึ่งกันและกันได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ หลายปัจจัย ผู้สูญเสียจะต้องเรียนรู้เองว่าจะยังคงความเกลียดชังไว้หรือจะละทิ้งอดีตอันน่าขึ้น ซึ่งถ้าเหยื่อยังไม่คิดเห็นนั้น จะยังคงไม่สามารถเดินหน้าต่อไปเพื่อความสมานฉันท์ได้

สำหรับการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน เป็นความรุนแรงทางวัฒนธรรมที่ฝังลึกมา อย่างยาวนาน โดยทั้งสังคมมีส่วนในการทำให้เกิดความรุนแรงขึ้น เช่น ทั้งจากผู้ปกครองบางคน สื่อมวลชนบางกลุ่ม นักศึกษารุ่นพี่บางคน คณาจารย์บางคน³ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การปรับ เปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ดีต่อกันจึงต้องใช้เวลาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และจะต้องใช้ความอดทนใน

การเผยแพร่กับทัศนคติและความเดย์เชิงที่ฝัง根柢 โดยมีแนวทางที่หลากหลายในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เช่น สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีครุ อาจารย์ หรือบุคลากรทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเรื่องต่าง ๆ หรือปักครองดูแลนักเรียนในปริมาณที่เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาอย่างทั่วถึง ผู้ปกครองของนักศึกษามีส่วนสำคัญที่จำเป็นต้องให้ความร่วมมือกับทางสถาบันศึกษาในการดูแลบุตรหลานของตนเองในการจัดกิจกรรมต้อนรับน้องใหม่ และประชุมเชี้ยวในสถาบันอุดมศึกษา สถาบันการศึกษาควรดำเนินการตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการปี 2551 ที่เน้นให้จัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ อบอุ่น ประทับใจ และเสริมสร้างการพัฒนานิสิตนักศึกษา โดยให้เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากรของทุกคณะ/ภาควิชา และนิสิตนักศึกษา รุ่นพี่ ที่จะต้องร่วมรับผิดชอบ กำกับดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำในการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะสร้างสรรค์ ไม่มีความรุนแรงและไม่ละเมิด สิทธิส่วนบุคคลของน้องใหม่ งานวิจัยนี้เห็นว่าการแก้ปัญหาด้วยการทำหามจัดกิจกรรมรับน้องจะทำให้เกิดแรงเสริมในการต่อต้าน และนักศึกษาก็จะยังคงจัดกิจกรรมต่อไปแม้ว่าสถานศึกษาจะห้ามแต่ควรจะอยู่ในการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดจากความเสียสละร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา

3) ยึดหลักการสร้างความสัมพันธ์ และความไว้วางใจ ลัมพันธภาพหรือความสัมพันธ์ระหว่างกันมีความสำคัญมาก ความสัมพันธ์ที่ดีเกิดขึ้นได้จากการรู้จักกัน เข้าใจกัน การทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และบ่มเพาะความสัมพันธ์ค่อยๆ พัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อกันเป็นลำดับ เมื่อคนมีความสัมพันธ์กันย่อมมีความขัดแย้งซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา แต่ถ้ามีกระบวนการจัดการที่ไม่ดีจะทำให้เสียความสัมพันธ์ระหว่างกันไป เมื่อสัมพันธภาพระหว่างผู้ที่ขัดแย้งกันยังไม่ดี แทนจะไม่สามารถนำคู่กรณีมาหาข้อยุติร่วมกันได้ หากความสัมพันธ์ไม่ดีก็จำเป็นต้องพื้นความสัมพันธ์ขึ้นมาใหม่ด้วยการใช้วิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมและมีความต่อเนื่องเพื่อทำให้ความรู้สึกที่ดีต่อกันเริ่มกลับมา เมื่อความสัมพันธ์ที่ดีเริ่มกลับมาแล้วการตกลงกันเรื่องใด ๆ ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป ความสัมพันธ์จะดีหรือไม่ดีก็อยู่ที่ความไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจ ถ้าไม่ไว้วางใจกันความขัดแย้งก็อาจลายไปสู่การทำลายกันและแก้ปัญหาได้ยาก ภายใต้สถานการณ์ที่มีความขัดแย้งกันสูง การทำกิจกรรมร่วมกันย่อมมีปัญหาอุปสรรคบ้าง เนื่องจากความไว้วางใจต่อกันก็มีน้อย อาจเกิดความหวาดระแวง ความรู้สึกไม่ปลดภัย กังวลต่อผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งถ้านักศึกษายังไม่พร้อมเริ่มนั้นทำกิจกรรมร่วมกัน เพราะบางผลที่อยู่ในจิตใจ อาจเริ่มจากผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร รวมถึงนักศึกษาใหม่ที่ยังไม่ได้รับรู้ถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น

³ การนำเสนอบทความวิจัย ณ มหาวิทยาลัยสยาม ผู้เขียนได้รับการวิจารณ์ว่าควรจะมีข้อเสนอแนะถึงอาจารย์ ที่กระตุ้นให้เกิดความรุนแรง ซึ่งผู้วิจัยได้ระบุไว้แล้วว่าทั้งสังคมมีส่วนกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง แต่ข้อเสนอของงานวิจัยจะเน้นที่นักศึกษาเป็นหลัก ไม่ได้มีข้อเสนอแนะถึงสื่อมวลชน อาจารย์ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่าบางคน ที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง

4) การสานเสนา (Dialogue) การสานเสนาเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการนำไปสู่การสร้างความสมานฉันท์ ตามแนวคิดของ Saunders (1999) เห็นว่าการสานเสนาที่แท้จริงเกิดขึ้นได้เมื่อคู่กรณีมาร่วมกันสนทนเพื่อนำไปสู่ข้อตกลงหรือเกิดความเข้าใจกัน โดยต้องเป็นการเปลี่ยนแปลง มุ่งมอง ความรู้สึกໂගหร ภายนอกที่มีต่อกัน การสานเสนาที่แท้จริงถึงจะนำไปสู่การสร้างความสมานฉันท์ได้ การสานเสนาเป็นการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ต่อกัน นำไปสู่ความร่วมมือต่อกัน ให้ได้กับการจัดการความขัดแย้งที่ฝังลึก เป็นการฟังกันอย่างลึกซึ้งถึงความท่วงท่ากับ ผลักดันให้ได้รับรู้ถึงความเจ็บปวดซึ่งกันและกัน ต่างก็เริ่มที่จะเข้าใจถึงความรู้สึก ความคิดของอีกฝ่าย และเริ่มตระหนักว่ามีปัญหาร่วมกัน และสามารถทำงานร่วมกันต่อไปได้ การสานเสนาที่ควรจะเป็นควรจะมีตัวแทนจากฝ่ายต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบอย่างครบถ้วนเพื่อร่วมหารือกัน ทำให้การตัดสินใจร่วมกันมีคุณภาพ และไม่ควรรีบเร่งให้เสร็จหรือมีข้อจำกัดด้วยเงื่อนไขเวลา ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์อันดียังไม่เกิดขึ้น และในช่วงแรก ๆ ยังไม่จำเป็นต้องนำเสนอด้วยที่พูดคุยต่อสื่อมวลชนจนกระทั่งเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นและความรุนแรงน่าจะลดลงแล้ว จึงนำเสนอต่อสาธารณะต่อไป โดยข้อจำกัดและอุปสรรคที่ควรพึงระวัง คือ อารมณ์ที่รุนแรงของคู่กรณีเมื่อมาอยู่ในสถานที่เดียวกัน รวมถึงความคิดที่ว่าการพูดคุยกันไปก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด

5) จัดตั้งกลไกร่วมกัน เสนอให้สถาบันการศึกษาทั้ง 2 แห่งจัดตั้งภาคีเครือข่ายร่วมกันระหว่าง 2 สถาบันการศึกษา โดยมีอำนาจหน้าที่ เพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือในการพัฒนานักศึกษา การหาแนวทางในการทำกิจกรรมร่วมกัน การประสานงาน สื่อสารกันเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกันให้มากขึ้น รวมถึงทำหน้าที่หาข้อเท็จจริงร่วมกับทางตรวจตราเพื่อมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น องค์ประกอบของภาคีเครือข่ายประกอบด้วย ผู้บริหาร คณาจารย์ ผู้ปกครอง นักศึกษา ศิษย์เก่า สื่อมวลชน ตำรวจ ผู้แทนองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนภาคเอกชนและภาคประชาสังคม องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญคือนักศึกษาจากทั้ง 2 สถาบัน ในอดีตที่ผ่านมาการดำเนินกิจกรรมบางครั้งขาดกระบวนการมีส่วนร่วมคิด ร่วมปรึกษา ร่วมตัดสินใจจากนักศึกษา ทำให้กิจกรรมที่จัดไปแล้วอาจยังไม่สมบูรณ์มากนัก

6) ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ให้มีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการสร้างความสมานฉันท์ การจัดเวทีสานเสนาเพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์อันดีและความไว้วางใจกันให้เกิดขึ้น ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาทั้ง 2 สถาบันเคยทำกิจกรรมร่วมกันมาอยู่แล้วอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านศาสนาและงานบุญ กิจกรรมด้านวิชาการ เช่น

การเรียน การสอนร่วมกัน กีฬาสานสัมพันธ์ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ด้านต่าง ๆ ซึ่งควรจะมีผู้แทนจากนักศึกษาเข้ามา มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และถ้ากิจกรรมที่นักศึกษานำเสนอโครงการ แล้วเห็นว่าเป็นประโยชน์ก็ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุน รายละเอียดอาจประกอบด้วย

- กิจกรรมการเปิดใจ รับฟังซึ่งกันและกัน เช่น เยี่ย พ่อ แม่ ที่ได้รับผลกระทบจากการทะเลวิวาห์ ทั้งฝ่ายผู้ก่อเหตุและผู้เสียหาย ตัวนักเรียนที่เคยก่อเหตุ และถูกทำร้าย ร่วมแสดงความเห็น ความรู้สึกให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับฟัง

- กิจกรรมอบรมด้านสันติวัฒนธรรมให้กับทั้งบุคลากรและนักศึกษาทั้ง 2 สถาบัน เพื่อเผยแพร่แนวคิดด้านสันติวิธี ปฏิเสธการใช้ความรุนแรงในทุกระดับ ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลายอย่างสันติ

- กิจกรรมการทำบุญ ฟังธรรม นั่งสมาธิภายในวัด และทำบุญร่วมกันสำหรับผู้ล่วงลับ ไปแล้ว โดยจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อทำบุญและระลึกถึงสิ่งที่เคยเกิดขึ้นร่วมกันในอดีต

- กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน ในการซ้อมแซมและสร้างอาคารต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักศึกษามีความภาคภูมิใจสูงมากที่ได้ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาทำประโยชน์ให้กับสังคม

- กิจกรรมกีฬาเชื่อมสามัคคี แต่ต้องเล่นแบบผสมกันทั้งสองสถาบันอย่าแบ่งข้าง โดยอาจเริ่มต้นจากครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่เหมือนที่เคยทำมาในอดีต

- กิจกรรมเยี่ยมเยียนซึ่งกันและกัน เช่น จัดกิจกรรมอยพรในวันสถาปนาของทั้งสองสถาบัน โดยต่างไปร่วมอยพรซึ่งกันและกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาระทะเลวิวาห์ของนักเรียน นักศึกษา. เอกสารประกอบการประชุมวันศุกร์ที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2553 ณ ห้องประชุมกระทรวงศึกษาธิการ ชั้น 2 (อาคารราชวัลลภ).
- เกษตรศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว. (2533). รายงานการวิจัยการทะเลาะบาดหมางของนักศึกษาวิทยาลัยช่างกลปทุมวัน. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คำเนน, อดัม. (2551). วิธีสร้างปฏิบัติหารือเมื่อสถานการณ์เกิดทางตัน (พูนลาภ อุทัยเลิศอรุณ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: วีเลิร์น. (ต้นฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. 2004).
- เครตัน, เจมส์ แอล. (2547). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล) ขอนแก่น: ศิริภัณฑ์ ออฟเซ็ท. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1992).
- คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ. (2549). รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) เอาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์.

- ผันพนา บรรพคิริโขติ หวานแก้ว. (2547). ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสันติวิธีและธรรมชาติของความขัดแย้งในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2533). ท้าทายทางเลือก: ความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรง. กรุงเทพฯ: โภมลตีมทอง.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2546). อาชีวศึกษาด้วยวิพากษ์ว่าด้วยความรุนแรง. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเดียวกัน.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2553). ความรุนแรงช่อน/หาสังคมไทย. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ชลิตาภรณ์ ลั่งสัมพันธ์. (2545). เรื่องราวของความรุนแรงในสังคมไทย ผ่านหัตถศพ พ่อฆ่าลูก และยืน ๆ อีกมาก. *รัฐศาสตร์สาร*, 23(3), 28-42.
- ทรงภูมิ ประภานนท์. (2551). แบบจำลองข้ามทฤษฎีในการแก้ปัญหาทะเลวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาด้วยวิธีการสำรวจหลักฐานเชิงสมานฉันท์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ทิวา วงศ์ธนาภา. (2539). เส้นทางสังคมที่มีผลต่อปรากฏการณ์การก่อเหตุทะเลวิวาทของนักเรียนอาชีวะ: ศึกษากรณีโรงเรียนอาชีวะแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นักศึกษากลุ่มที่ 4. (2554). หลักสูตรประกาศนียบัตรแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดยสันติวิธีรุ่นที่ 7. แนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตอุเทนถวายกับสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ประกอบด้วย นศ.ปทุมวันด้วยคานน ตร. คาดโยงคดีฆ่าอุเทน. (2552, 27 มกราคม). *ไทยรัฐ*, น. 15.
- ประชิชาด สุวรรณบุปผา. (2552). สถานะ สถานใจสู่ใจ. กรุงเทพฯ: ควรอเล็กซ์.
- มอริส, แครอเซอร์น. (2004). การจัดการความขัดแย้งและการขอโทษ (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลแม็คซิม.
- มอริส, แครอเซอร์น. (2004). การจัดการความขัดแย้งและการขอโทษ (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลแม็คซิม.
- มัธยมยกพวกไอล์ฟันเอ็นขาด อุเทน-ปทุมวันเข้มรับปี 1. (2552, 13 กุมภาพันธ์). *ไทยรัฐ*, น. 16.
- แมทธิว, เดวิด. (2552). การเมืองภาคพลเมือง (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล). ขอนแก่น: สถาบันสันติศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. (ต้นฉบับพิมพ์ ปี ค.ศ. 1994).
- ศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า. (2547). ศัพท์บัญญัติเกี่ยวกับการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์.
- ศรีวิศ ลิมปรังษี. (2553). เรียนไก่ล่อกเสี่ยมมาลิบู. วารสารศาสตร์ธิรรมปริทัศน์, 4(5), 89-109.
- สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน. (2550). รายงานประจำปี 2550.
- สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน. (2551ก). คู่มือนักศึกษา 2551 สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน.
- สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน. (2551ง). รายงานสรุปและประเมินผล โครงการค่ายอาสาพัฒนาฯ สถาบัน

ເທິກໂນໂລຢີປຸມວັນຄຽງທີ 34. ຮະຫວ່າງວັນທີ 16 ຕຸລາດມ 2551-14 ພັດຈິກາຍນ 2551 ໃນ ໂຮງເຮືອນ
ບັນຫຼວິມ ສາຂາປາງເມື່ອງຄູ່ຄ້າ ຕ.ຄຽດເຢືນ ອ.ໄຫຍປຣາກເຮ. ຈ.ເໜີງໃໝ່.

ສາມາຄມຜູ້ປົກຄອງແລະຄຽວຫຼວດວາຍ. (2553). ຮາຍງານສາມາຄມຜູ້ປົກຄອງແລະຄຽວຫຼວດວາຍ ການປະຊຸມ
ໃຫຍ່ສາມັນປະຈຳປົກທີ 31/2553 . ວັນເສົາທີ 4 ກັນຍາຍນ 2553 ໃນ ທົ່ວປະຊຸມອາຄາຣ 7
ໜັ້ນ 2 ວິທາເບືອຖຸຫຼວດວາຍ.

ສຸພິນທົ່ງ ປຣັດສຸລື້ມໜີ. (2543). ການປຸກຟຶກຄ່ານິຍມ ຄວາມເຂົ້າ ແລະທັນຄົດທີ່ມີຜລຕ່ອກຮະເລະວິວາຫ
ຂອງນັກເຮືອນອາຊີວິກິ່າ (ວິທານິພນອົງປະລຸງລູມຫາບັນທຶກ). ກຽງເທິພາ: ຈຸ່າລັງກຣນີ
ມາກົວທາລັບ.

ສຸດໃຈ ສຸບະ. (2546). ໂຄງກາຣວິຈີຍເຫັນປົງບົດກາຣເພື່ອພັດນາອອກຄໍຄວາມຮູ້ໃນກາຣຈັດກາຣປ້ອນຫາແລະພັດນາ
ເຍວະນີໂດຍກະບວນກາຣມີສ່ວນຮ່ວມຂອງເຍວະນີແລະຫຼຸມໜນ ກຣນີຕິກິ່າກາຣຈັດກາຣປ້ອນຫາ
ຄວາມຮູ້ແຮງໃນກຸ່ມນັກເຮືອນອາຊີວະ: ພື້ນທີ່ກຽງເທິພາ. ກຽງເທິພາ: ສຳນັກງານກອງທຸນສັນນັບສຳນັບ
ກາຣວິຈີຍ.

ວັນຍັຍ ວັດນັກພົກ. (2550). ຄວາມບັດແຍ້ງ: ຮັດກາຣແລະເຄື່ອງມືອແກ້ປ້ອນຫາ (ພິມພົກທີ 3). ໂອນແກ່ນ:
ຕິຮິກັນທົ່ວເລີ່ມ.

ວາກເນອຣ, ໂຢ. (2552). ອູ້ສື່ອສານແສວນາແລະກາຣປົງບົດທີ່ບໍ່ຮັມກັນ (ເບີນຈັດຕັ້ງ ແບ່ນໜັ້ງ, ຜູ້ແປລ)
ກຽງເທິພາ: ພອງທອງເອນເຕວຣີໄພຣີ. (ຕັນລັບພິມພົກ ປີ ດ.ສ. 2009).

ອຸເຫນ-ປຸມວັນ ຕີ່ນັ້ວຕ່ອທ້າສົພ ຂັດກັນໃນນິຕິເວົ້າ. (2552, 24 ມັງກອນ). ໄກຍຮັງ, ນ. 16.

Abu-Nimer, M. (2001). *Reconciliation, Justice, and Coexistence: Theory and Practice*. USA: Lexington Press.

Arthur, J., Carlson, C., & Lee, M. (2005). *A Practical Guide to Consensus*. New Mexico: Roller Printing Santa Fe.

Axt, H.-J., Milososki, A., & Schwarz, O. (2006). *Conflict-a literature review*. Retrieved March 22, 2010,

from Eurepeanization Website <http://www.eurepeanization.de>

Bercovitch, J., Kremenyuk, V., & Zartman, I.W. (2009). *Conflict Resolution*. London: Sage.

Bulhan, H.A. (1985). *Franz Fanon and Psychology of Oppression*. New York: Plenum Press.

Canadian Policy Research Networks and Viewpoint Learning (CPRN). (2002). *The Kind of Canada We Want: Citizens' Dialogue on Canada's Future*.

Furlong, T.G. (2005). *The Conflict Resolution Toolkit: Models and Maps for Analyzing, Diagnosing, and Resolving Conflict*. Canada: John wiley and sons Canada.

- Galtung, J. (1990). *Peace by Peacefulmean Peace and Conflict Development and Civilization*. London: Sage.
- Jeong, H. (2006). *Peace and Conflict Studies*. USA: Ashgate.
- Miall, H., Ramsbotham, O., & Woodhouse, T. (1999). *Contemporary Conflict Resolution: The prevention, management and transformation of deadly conflicts*. USA: Blackwell.
- Saunders, H. (1999). *A Public Peace Process: sustained dialogue to transform racial and ethnic conflicts*. New York: St.Martin Press.

ກາຮສ້າມກາຍໝົດ

- ຄວັງທີ 1. ກລຸ່ມອາຈາරຍ໌ແລະຜູ້ບໍລິຫານ ມທຣ.ຕະວັນອອກວິທາເບື້ອຫຼາຍ ວັນທີ 5 ກຣກກວາມ 2553
ເວລາ 10.00-13.00 ນ. ໃນ ອາຄາຈາມຈຸ່ງສແດວງ.
- ຄວັງທີ 2. ກລຸ່ມອາຈາරຍ໌ແລະນັກຕຶກຂາ ມທຣ.ຕະວັນອອກວິທາເບື້ອຫຼາຍ ວັນທີ 13 ກຣກກວາມ 2553
ເວລາ 10.00-17.00 ນ. ໃນ ມຈຣ.ວັງນ້ອຍ.
- ຄວັງທີ 3. ກລຸ່ມຜູ້ບໍລິຫານ ແລະຄນາຈາරຍ໌ ສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ ວັນທີ 20 ກຣກກວາມ 2553
ເວລາ 10.00-15.00 ນ. ໃນ ສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ.
- ຄວັງທີ 4. ກລຸ່ມສາມາຄຸ້ມຜູ້ປົກກອງແລະຄື່ນຍິເກ່າ ມທຣ.ຕະວັນອອກວິທາເບື້ອຫຼາຍ ວັນທີ 4 ກັນຍາຍນ
2553 ເວລາ 13.00-17.00 ນ. ໃນ ມທຣ.ຕະວັນອອກວິທາເບື້ອຫຼາຍ.
- ຄວັງທີ 5. ກລຸ່ມນັກຕຶກຂາ ມທຣ.ຕະວັນອອກວິທາເບື້ອຫຼາຍ ວັນທີ 23 ກັນຍາຍນ 2553 ເວລາ 13.00-
16.00 ນ. ໃນ ມທຣ.ຕະວັນອອກວິທາເບື້ອຫຼາຍ.
- ຄວັງທີ 6. ກລຸ່ມຜູ້ບໍລິຫານສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ ວັນທີ 21 ຕຸລາຄມ 2553 ເວລາ 10.00-12.00 ນ.
ໃນ ສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ.
- ຄວັງທີ 7. ກລຸ່ມນັກຕຶກຂາສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ ວັນທີ 21 ຕຸລາຄມ 2553 ເວລາ 14.00-16.00 ນ.
ໃນ ສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ.
- ຄວັງທີ 8. ກລຸ່ມຜູ້ບໍລິຫານ ມທຣ.ຕະວັນອອກວິທາເບື້ອຫຼາຍ ວັນທີ 21 ມກຣາຄມ 2554 ເວລາ 10.00-
12.00 ນ. ໃນ ມທຣ.ຕະວັນອອກວິທາເບື້ອຫຼາຍ.
- ຄວັງທີ 9. ກລຸ່ມນັກຕຶກຂາສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ ວັນທີ 18 ມກຣາຄມ 2554 ເວລາ 13.00-16.00 ນ.
ໃນ ສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ.
- ຄວັງທີ 10. ກລຸ່ມຄື່ນຍິເກ່າສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ ວັນທີ 23 ກຸມພັນເຊີ 2554 ເວລາ 13.00-15.00 ນ.
ໃນ ສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ.
- ຄວັງທີ 11. ກລຸ່ມອາຈາරຍ໌ສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ ວັນທີ 17 ມືນາຄມ 2554 ເວລາ 13.00-16.00 ນ.
ໃນ ສາທັບນເທດໂນໂລຢີປຸມວັນ.